

ARVAMUS

KIRI

VEIKO VALANG
Türi gümnaasiumi direktor

Langetagem pead

Küüditamine-deporteerimine, ebaseaduslik väljasaatmine, suure inimhulga vägivaldne ümberasustamine põlisest elukoolest. (Eesti Ensüklopeedia 5.)

See päev on musta linnuna laiutamas oma tiibu üle Eestimaa. Ei ole vist Maarjamaal peret, kelle isiklikust mälust puuduksid üleelamised 25. märtsist 1949. aastal Tuhanded inimesed rebiti välja keskkonnast, kuhu nende juured olid neid sügavalt kinnistanud. Hetkega jäid talud peredeta, maa harijateta. Ligi 2,5% Eestis elanud eestlastest viidi priiküüdiga peamiselt Krasnojarski kraisse ja Novosibirski oblastisse. Piisavalt kauged kohad mõlemad.

Otsustajaid ei huvitanud see, et sõitjatest peaaegu 90% moodustasid lapsed, naised, vanurid. Mehed olid varem arreteeritud ja kedagi pidi ju saatma. Maa jäi nutma, pisarad olid peidus iga mullakamaka all. Tühimikku asus täitma kõikvõimas kolhoos. Raudruunad lõgistasid samal ajal ratastega, koormaks inimsaatused ja murtud lootused.

Eestlane on aga tubli, visa, sai kaugelgi hakkama. Sai hakka- ma ja tuli tagasigi. Paraku oli ka sinnajääjaid. 1988. aastal kuulutas ENSV Ülemnõukogu küüditamise seaduse- ja inimsusevastaseks. Ega tegu olematuks muutunud, aga suhtumist sellesse nõmedu- se muustrüüdise näidati küll. Näidise väljamõttelejad tuleb otsida ajaloost. Juba Assüüria kuningad, roomlased, Karl Suur (jah, ka tema!) harrastasid seda kurb- traagilist inimmalet, kus etturiteks liht- samatest lihtsamad inimesed. Ala suurmeistrid on loomulikult pä- rit Venemaalt. Harjutamise alguseks peetakse Ivan IV valitsemise aega. Seega kogemusi kui palju! Annaks ainult keegi mõistust, et neid enam ei kasutaks.

Kolmapäeval süttivad paljudes kodudes küünlad, et läbi kolla- ka leegi heita pilk mitte kaugesse minevikku. Sellistel hetkedel tun- takse ühtsust oma maaga, oma rahvaga. Ja mida muud ühel väike- sel Eesti riigil tahta ongi. Langetagem pead mälestuseks.

Väikevallad jäägu ja maakogud tulgu!

KALVI KÕVA
Riigikogu liige, sotsiaaldemokraat

No mis oleks veel aktuaal- sem ja kõigi meeli erutavam kui lugu haldusreformist. Loodud pilt, et omavalitsus- te arvu vähendamine lahend- dab meie riigi kõik tänased probleemid, on laialt levi- nud. Seda loetakse nii söögi alla kui söögi peale. Selge on see, et taasiseseisvunud aas- tadel meid teeninud haldus- korraldus vajab muutmist. Tõde peitub selles, et omava- litsustele pandud ülesanded ja ootused on aastate jook- sul kasvanud. Ja ammu ole- me jõudnud seisu, kus Eesti vajab kõikehõlmavat haldus- reformi nagu hapnikku.

Kas aga sellist reformi, millega regionaalminister tuli peidust välja teisele katse- le sunniivisilise haldusreformi- ga? Lauale tõi ta kava, mis on ilmselgelt toores nagu va- rasuvine õun ja kuum nagu tulelt võetud puder. Oodati kuld kollast sügisõuna hõrgu vaniljekreemiga. Sellest tin-

gituna on haldusreformi ka- vas veel väga palju vastama- ta küsimusi.

Kas rahvaarvult suur omavalitsus on üks-üheselt ka tugev omavalitsus? Kas su- vepealinn Pärnu on tugevam ja haldussuutlikum kui suus- avalla tiitlit taotlev Albu? Kes suures vallas esindab Metsa- saare küla elanikke? Need ja veel paljud teised küsimused tekkisid minul seda reformi- mikava lugedes. Julgen võt- ta vastutuse ja pahameele, et olen tagurlik sellise reformi- suhtes. Sotsiaaldemokraadi- na olen kategooriliselt sellise valiku vastu, millega kaota- takse kogukondlik omavalit- semine. Küll aga mõõnan, et reformi on vaja ja pakun omalt poolt välja ka kava.

Mitmed omavalitsuse pä- devused olevad ülesanded on ammu ületanud valla ja linna piirid. Samas täidavad vallad ja linnad täna mitmesuguseid ülesandeid, mille korraldami- sega tuleks toime külakogu-

kond ise. Väike omavalitsus on vaieldamatult kõige parem esmatasandi omavalitsusli- ku ülesande kandja. Keegi ei oska korraldada sotsiaal- set tuge hättasattunutele, ko- duhooldust, kohalike teede korrashoidu iseäranis talvel, alg- ja põhikooli korraldust ja koolitransporti, huviharidust ja rahvasporti pare- mini kui tänastes piirides kogukonda tunde omava- litsus. On ilmselge, et rohu- juure tasandil paiknev omava- litsus, kus kõik tunnevad kõiki, suudab olla oma ini- mestele lähedal ja täita kõi- ge sisukamal moel eespool- nimetatud ülesandeid. Kuigi sellise esimese tasandi oma- valitsuse võim oleks tänasest mõnevõrra väiksem - tagab otse valitav volikogu põhi- mõtte kogukondlikust oma- valitsemisest.

Nende ülesannete täitmi- seks, mida tänase suuruse- ga omavalitsused täita aga ei suuda, tuleb luua maakond- likud omavalitsused. Loo- dud teisel tasandil oleks seda kompetentsust ja ressursi, millest unistab ka minister Kiisler oma reformikavas. Samuti on need maakonna piiridel põhinevad teise ta-

sandi omavalitsused pädeva- mad, et täita kohustusi, mis täna paljusid omavalitsusi raskesse olukorda panevad. Maakondliku omavalitsuse ülesandeks peab olema maa- konna kui terviku arendami- ne, koolivõrgu planeerimine, prügimajanduse putitamine, gümnaasiumihariduse, arsti- abi ja ühistranspordi korral- damine ning planeerimisala- se kompetentsi koondamine. Nende ülesannete täitmiseks tuleb maakonnale tagada tu- lubaas, mille üheks osaks taastada regionaalsete inves- teeringute programm. Olen veendunud, et reformi nõnda ellu viies on hundid söönud ja lambad terved. Kahetasan- diline omavalitsussüsteem on lahendus, kuidas säilita- da inimeste kaasatus ja hu- vi kogukondlike ülesanne- te täitmisel ning pädevus ja vahendid Eesti kui terviku arendamisel.

Ma loodan siiralt, et sel- lest oleme kõik aru saanud, et haldusreformi eesmärk ei ole kokkuhoidmine. Kui me ta- hame head riiki, siis hea riik ei ole odav riik. Kui me unis- tame tugevast omavalitsu- sest, siis see ei ole odav oma- valitsus.

Projektipäev Türi gümnaasiumis

13. märtsil, kolmanda õp- peveerandi viimasel päeval toimus Türi gümnaasiumis projektipäev teemal „Väärtused ja eesti keel“. Projektipäevaga tähistati III õppeveerandi lõppu, ema- keelepäeva ja pöörati tava- lisest rohkem tähelepanu väärtustele, mida hindab iga meie kooli õpilane ja töötaja. Projektipäeva eesmärgiks oli kujundada Türi gümnaasiumi õpilaste teadmisi eesti keele tähtsusest / tähtsustamisest ja väärtusest, mida selles koolis oluliseks peetakse. Vastavalt selle õppeasutuse arengukavale ja õppekavale on koolis väärtusteks: 1) Eesti kultuur ja eesti keel ning selle väärtustamine; 2) vabadus ja seaduste tundmine, seadus- kuuleliku kodaniku kujune- mine; 3) elukestev õpe; 4) erisus; 5) koostöö ja ees- märgistatus.

Lähtuvalt Türi gümnaa- siumi väärtustest ja projek- tipäeva eesmärgist kavan- dati projektipäeva raames erinevaid tegevusi:

5. klassi õpilased kujuta- sid ajateljel Eesti ajaloo olu- lisemate sündmusi – nii löid nad tervikpildi ajalootundi-

des õpitu kohta. Ajateljel val- mistasid kolm paralleelklas- si koostöös klassijuhatajate Tiina Pärna ja Elve Jaansalu juhendamisel.

6. klasside õpilased val- mistasid plakateid, millel kujutasid loetud eesti auto- ri raamatu sündmusi ja pea- tegelasi. Töö toimus väik- semates rühmades, mida juhendasid Karen Kiik, Jaa- nika Eik ja Katrin Rääk.

7. klasside õpilaste jaoks algas projektipäev loengu kuulamisega: loengu tee- maks oli „Seadused, mille- ga puutub kokku 7. klassi õpilane“. Loengu käigus sel- gus, et Türi gümnaasiumi 7. klasside õpilased on tead- likud seadustest, mis neid puudutavad, loengu ajal sel- gines aga arusaam, et sea- duste täitmine annab vali- ku- ja otsustusvabaduse. Seda kujutasid õpilased vä- ga selgelt ka oma plakati- tel. Abistavaid näpunäiteid andsid õpilastele Helen Aa- sa ja Kristi Rikk.

8. klasside õpilased kes- kendusid teemale „Erisus, tolerant ja erisused õppimi- ses“. Aili Meieri, Imbi Män- niku, Helmut Bachman- ni juhendamisel lahendasid

õpilased teste, mis aitasid neil analüüsida oma tugeva- di ja nõrku külgi õppimises, koostasid 10-teesilise mee- lespeanimekirja asjadest, mida õppimises ja õppekor- ralduses peaks jälgima.

9. ja 12. klasside õpilastel oli hea võimalus osa saada KENK'i karjäärispetsialis- ti Heidi Antonsi loengust teemal „Võimalused pärast põhikooli lõpetamist“ ja loengut „Mis edasi? Euroo- pa oskuste ja ametite prog- noos, töandjate ootused“. Edasine töö jätkus klassiju- hatajate (Tiina Schüts, Kris- tel Vahtra, Margit Arro, Anu Grents) juhendamisel väiksemates rühmades, kus keskenduti õppetöö analüü- sile, õppimist mõjutavatele faktoritele.

10. ja 11. klasside õpilas- te keskeks teemaks oli „Elu- kestev õpe“. Teema raames pidas Sirle Võtti 10. klassi- dele loengu „Elukestev õpe, selle kontseptsioon“ ja Sir- li Kriisa 11. klassidele loengu „Elukestev õpe ja kar- jääri planeerimine“. Õpetaja Reet Alevi, Anne- Ly Seljama ja Merike Nur- gese juhendamisel valmisid ettekanded, mida eakaaslas-

Projektipäeval osalenud õpilased tööhoos.

Erakogu

tel oli võimalik kuulata III õppeveerandi lõpuaktusel.

Samal päeval oli 12. klas- side õpilastel ja kooli loo- dusainete, reaalinete, töö- ja tehnikaõpetuse õpetajatel võimalus osa võtta Tallin- na Tehnikaülikooli avatud uste päevadest. Õpetajatele toimus selle päeva raames koolitus, meie koolist osales seitse õpetajat. Õpilastel oli võimalus tutvuda TTÜ koo-

likorralduse, õpitavate eri- alade ja üliõpilaseluga.

Projektipäeva käigus val- minud materjal pandi üles I korruse seintele ja nendega saavad kõik õpilased tutvuda veel IV õppeveerandi al- guses. 13. märts – sel aastal siis reede ja enamike arva- tes ebaõnnega seotud päev – möödus Türi gümnaasiu- mis tegusalt ja nii õpilased kui ka õpetajad nautisid te-

gevust, mis andis võimaluse loovalt probleemidele lähe- neda ja neid lahendada.

Türi gümnaasium tänab külalisesinejaid, kes pidasid loengu 7., 9. ja 12. klassidele ja oma kooli õpilasi ja õpe- tajaid aktiivse osavõtu eest.

KRISTEL VAHTRA
KATRIN KARISTE